

Salayová, Andrea

[Plinius Secundus, Gaius. História prírody = Historia Naturalis]

Graeco-Latina Brunensia. 2022, vol. 27, iss. 1, pp. 142-143

ISSN 1803-7402 (print); ISSN 2336-4424 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/GLB2022-1-13>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/145038>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Vallová, Eleonóra (Transl.). (2021). *Gaius Secundus Plinius: História prírody. Historia Naturalis.* (912 p.). Prešov: Perfekt. ISBN 978-80-8226-013-0.

Andrea Salayová

Plínius Starší patrí k najvýznamnejším antickým autorom a je všeobecne pokladaný za zakladateľa žánru encyklopedistiky, práve vďaka jeho veľmi rozsiahlemu a jedinému zachovanému dielu *Historia Naturalis* (História prírody), v ktorom zaznamenal veľké množstvo poznatkov svojej doby z rôznych oblastí. Pri tvorbe tohto diela čerpal zo svojich vlastných skúseností, z očitých svedectiev iných ľudí, ale aj z diel iných autorov. Podľa informácií vo venovaní (dielo je venované cisárovi Titovi) je možné dokončenie *Historie* datovať približne do roku 77 n.l., teda dva roky pred Plíniovou tragickou smrťou pri výbuchu sopky Vezuv, ktorý okrem iného zničil mestá Pompeje a Herkulaneum.

Historia Naturalis pozostáva z 37 kníh a je teda jedným z najrozsiahlejších zachovaných antických diel. Sám Plínius tvrdí, že je jediným Rimanom, ktorý sa kedy pokúsil o takéto dielo a niečo podobné by sa dalo tvrdiť aj o jeho preklade. Text obsahuje viac ako 20 000 hesiel zoradených v tematických okruhoch, ktoré predstavujú „poznatky o svete prírody: o rôznych končinách vtedy známeho sveta, o rastlinách, živočíchoch, horninách, kovoch a rudách, ako aj o človeku a jeho výtvoroch, najmä umeleckých, tiež o vedeckých počinoch ľudí a ich remeselnej šikovnosti.“ (p. 5). Konkrétne tematické delenie diela podľa jeho kníh je nasledovné: I. Obecné pojednanie o diele a bibliografia pre každú z kníh, II. Kozmológia a fyzický zemepis, III.–VI. Zemepis, VII. Antropológia, VIII.–XI. Zoológia, XII.–XIX. Botanika, XX.–XXXII. Medicína, XXXIII.–XXXVII. Metalurgia a Mineralógia (s odbočkami k dejinám umenia). Conte (*Dějiny římské literatury*, 2008: p. 442). Mnohé z týchto poznatkov sa v rôznych vedeckých odvetviach

používajú dodnes, a aj preto má preklad Plíniovich diela v takomto rozsahu obrovský význam.

Vizuálne spracovanie knihy je na veľmi dobrej úrovni, obsah je umiestnený vzadu, spolu s krátkou prílohou s prepočtom antických mier a váh, čo je pre jasnejšiu predstavu čitateľa veľmi prínosné. Zoznam však neobsahuje úplne všetky miery, ktoré Plínius spomína, pravdepodobne iba tie najviac bežné (chýba však pomerne často spomínaný obolus alebo drachma – napr. p. 699).

Veľmi pozitívne hodnotím aj pozornosť pre detail a vizuálne príjemné grafické znázornenie oddelenie kapitol pri listovaní v knihe – na pravej strane každého listu je okrem čísla strany aj drobná ilustrácia, ktorá reprezentuje tému danej kapitoly.

Na úvodných stranách knihy nájdeme krátky úvod prekladateľky, PhDr. E. Vallovej, PhD. a rozsiahlejšiu hodnotnú úvodnú štúdiu editora, doc. M. Habaja, PhD., v ktorej sa čitateľ dozvie niečo viac o autorovi, jeho diele, dobe, v ktorej žil a jeho význame, takže samotný preklad je zasadený do kontextu a je teda zrozumiteľnejší aj pre čitateľa bez predchádzajúcich znalostí antických dejín a literatúry.

Samotný preklad je dobre čitateľný, čo kontrastuje s originálnym latinským textom, ktorý je na čítanie veľmi náročný (podľa Conteho *Dějiny římské literatury*, 2008: p. 445) dokonca niektorí literárni kritici Plínia Staršieho pokladajú za štylisticky najhoršieho latinského autora vôbec). V preklade sa miestami nachádzajú drobné nepresnosti, čomu by však bolo pri rozsahu textu a rozmanitosti tém takmer nemožné sa vyhnúť (napr. na p. 727 o salamandre – „usmrcuje ochladzujúcim účinkom, v čom sa neodlišuje od akonita“; *necat frigida vi, nihil aconito distans*; Plínius

mal pravdepodobne na mysli *Aconitum napellus*, pre čitateľa by bol pravdepodobne známejší slovenský názov – Prilbica modrá. Takáto identifikácia všetkých druhov rastlín a zvierat, ktoré Plínius spomína by však bola celkovo v texte mimoriadne časovo náročná a nie vždy reálne možná).

Celkovo hodnotím, že publikácia prekladu Plíniovho diela v slovenskom jazyku je obrov-

ským prínosom, či už pre odbornú filologickú verejnosť, ako aj pre bežných čitateľov, čo bolo koniec koncov jeho primárnym určením už v dobe prvej publikácie latinského diela a tak môžeme byť po takmer dvoch tisícročiach rovnako fascinovaní zaujímavými faktami a vedeckými poznatkami doby ako obyvatelia Rímskej ríše.

Mgr. Andrea Salayová, Ph.D.

Language Centre
Masaryk University, Faculty of Medicine
Kamenice 5, 625 00 Brno, Czech Republic

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as image or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.